

Przegląd polskich nowości wydawniczych

Anna Stanis

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

A. Januszko-Szakiel (2017). *Archiwistyka cyfrowa: długoterminowa ochrona dziedzictwa nauki i kultury*. Warszawa: Wydaw. SBP, ss. 240. Seria „Nauka, Dydaktyka, Praktyka” 181. ISBN 978-83-65741-02-8

Książka ukazuje problemy długoterminowej archiwizacji zasobów cyfrowych z punktu widzenia teoretycznego, prawnego, technicznego, ekonomicznego i organizacyjnego. Dotyczy głównie dokumentów, które stanowią dziedzictwo narodowe i są określane jako narodowy zasób cyfrowy. W związku z brakiem jednoznacznej, uzgodnionej definicji terminu narodowy zasób cyfrowy autorka proponuje własną definicję, opracowaną na potrzeby książki. Omawia także definicje pojęć podstawowych z zakresu długoterminowej archiwizacji zasobów cyfrowych.

Opisuje model standardowy ISO dotyczący organizacji i funkcjonowania archiwów cyfrowych (Open Archival Information System) oraz system DSEP (Deposit System for Electronic Publication) wdrożony w Bibliotece Narodowej w Holandii.

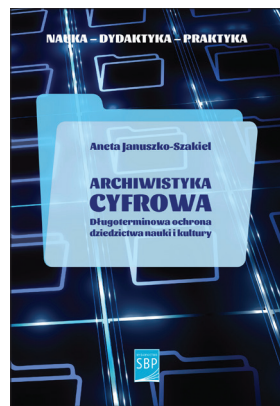
W obszarze technicznym dominuje temat trwałości nośników cyfrowych, formatu zapisu danych i metadane zapisów cyfrowych. Ekonomiczne zagadnienia trwałej ochrony zasobów cyfrowych związane są z ustaleniem źródeł ich finansowania.

W książce szczegółowo omówiono także podstawy prawne trwałej ochrony zasobów cyfrowych, prawo autorskie i prawa pokrewne. Przybliżono zagadnienie *preservation policy*, czyli zbioru dokumentów o charakterze umów, zarządzeń, ustaw regulujących czynności związane z długoterminową ochroną zasobów cyfrowych. Każdy kraj tworzący narodową *preservation policy* powinien, obok narodowych aktów prawnych, uwzględnić też dyrektywy nadrzędne, np. te dla krajów Unii Europejskiej.

Organizacyjne zagadnienia długoterminowej archiwizacji zasobów cyfrowych wiążą się z badaniami dotyczącymi poziomu świadomości pracowników polskich instytucji pamięci konieczności podjęcia działań na rzecz ochrony polskiego dziedzictwa cyfrowego. Omówiono polskie wybrane inicjatywy na rzecz trwałej ochrony polskiego dziedzictwa cyfrowego.

W ostatniej części publikacji przedstawiono podstawowe założenia autorskiej propozycji programu długoterminowej ochrony polskich zasobów cyfrowych.

Publikację uzupełnia obszerna bibliografia na stronach 221–240.

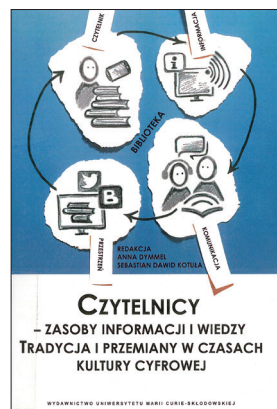
A. Dymmel, S. D. Kotuła, red. (2017). *Czytelnicy – zasoby informacji i wiedzy. Tradycja i przemiany w czasach kultury cyfrowej*. Lublin: Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, ss. 367. ISBN 978-83-7784-997-2

Tematem książki jest wpływ, jaki wywierają na funkcjonowanie współczesnych bibliotek stosowane w nich nowe technologie. Przedstawione zagadnienia ilustrują kierunki zmian zachodzących w bibliotekach zarówno w zakresie porządkowania informacji, jak i wykorzystania osiągnięć rewolucji cyfrowej w narzędziach komunikacji.

Problemy podjęte w publikacji były przedmiotem konferencji „Czytelnicy – zasoby informacji i wiedzy. Tradycja i przemiany w czasach kultury cyfrowej i Internetu”, zorganizowanej przez Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa oraz Bibliotekę Główną Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, która odbyła się 6–7.10.2016 r.

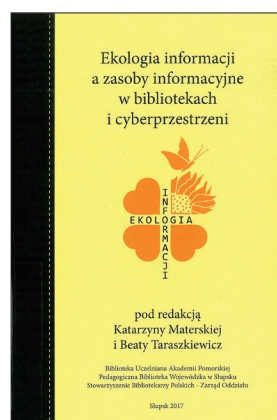
Praca zawiera 23 teksty napisane na podstawie referatów wygłoszonych na konferencji.

Grupując zagadnienia bliskie sobie tematycznie, zawartość tomu podzielono na cztery części: (1) Książka, czytelnik/użytkownik. Badania i rekonesanse badawcze. W tej części znalazły się rozważania teoretyczne poświęcone przemianom form książki i czytelnictwa w epoce cyfrowej, tekst opisujący potrzeby informacyjne studentów Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie przeprowadzonych badań. Przedstawiono również dostępność *Kultury* paryskiej w bibliotekach w czasach PRL i zainteresowania czytelnicze lubelskich Żydówek w XIX w. (2) Zasoby informacji i wiedzy – sposoby organizacji. Sposoby organizacji informacji i wiedzy w dobie cyfryzacji zaprezentowano na przykładzie Politechniki Poznańskiej, Centrum Informacji i Dokumentacji Europejskiej w Bibliotece Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach. Znalazły się tu również teksty dotyczące klasyfikacji piśmiennictwa, analizy wybranych stron WWW, serwisu YouTube. (3) Komunikacja naukowa w dobie cyfrowej. Ta część tomu zawiera rozważania nad kompetencjami pracowników informacji, możliwościami porozumiewania się z użytkownikami, ofertę cyfrowej usługi wypożyczeń *Academica*. (4) Czytelnicy, użytkownicy bibliotek i informacji – edukacja, usługi, przestrzeń. W ostatniej części tomu omówiono zagadnienia kompetencji informacyjnych użytkowników, rolę blogów w promowaniu literatury, usługę biblioteczną *Book Club to Go* w Monterey Country, a także „nowe przestrzenie” dla książek (centra handlowe, lotniska) i ich organizację udostępniania zbiorów.

K. Materska, B. Taraszkiewicz, red. (2017). *Ekologia informacji a zasoby informacyjne w bibliotekach i cyberprzestrzeni*. Słupsk: SBP, Zarząd Oddziału w Słupsku; Biblioteka Uczelniana Akademii Pomorskiej, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku, ss. 248. Seria „Ekologia informacji”. ISBN 978-83-88783-24-1

W znanej serii „Ekologia informacji” ukazała się już szósta obszerna publikacja, zawierająca 17 artykułów dotyczących zagadnień z zakresu ekologii informacji w kontekście zasobów informacyjnych w bibliotekach i cyberprzestrzeni. Teksty pogrupowano w trzech rozdziałach poświęconych antropoinfosferze, ekologii informacji w bibliotekach, cyberprzestrzeni.

W grupie tekstów dotyczących wybranych aspektów antropoinfosfery omówiono zagadnienia smogu informacyjnego, fonoholizmu, zarządzania wiedzą, ochrony praw autorskich, świadomego odbioru dzieł literackich i filmowych.

W rozdziale *Biblioteczne i kulturowe środowisko informacyjne* znalazły się teksty omawiające badania stron internetowych bibliotek, różne typy zasobów bibliotek (prawne, kolekcje dziedzictwa kulturowego).

Ostatnia grupa tekstów poświęcona jest perspektywom i zagrożeniom wynikającym z funkcjonowania człowieka w cyberprzestrzeni. Przedstawiono kontekst społeczno-kulturowy crowdsourcingu internetowego, wartość edukacyjną memów internetowych, cyberstalking i łamanie praw człowieka w cyberprzestrzeni, a także manipulowanie informacją. Tom zamyka tekst poświęcony pojęciom ekologii, ekosystemu, niszy ekologicznej, autekologii dla celów zhumanizowania sztucznej inteligencji komputera.

Artykuły poprzedzono tekstem poświęconym działalności SBP z okazji setnego jubileuszu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

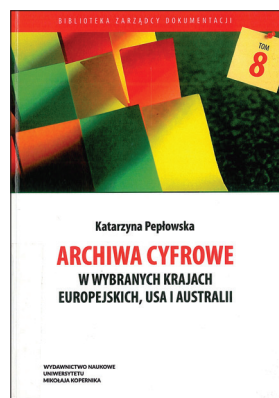
K. Peplowska (2017). *Archiwa cyfrowe w wybranych krajach europejskich, USA i Australii*. Toruń: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, ss. 193. Seria „Biblioteka Zarządcy Dokumentacji”; t. 8. ISBN 978-83-231-3980-5

Inspiracją do przeprowadzenia badań nad światowymi archiwami cyfrowymi było dla autorki książkę powołanie do życia w 2008 r. polskiego Narodowego Archiwum Cyfrowego, które realizuje zadanie zarządzania zasobem cyfrowym. Przedmiot badań objął sześć archiwów: The National Archives w Wielkiej Brytanii, National Archives w Australii, National Archives and Records Administration w Stanach Zjednoczonych, Schweizerisches Bundesarchiv w Szwajcarii, Rahvusarhiiv w Estonii i Riksarkivet w Norwegii.

Odpowiednio do przeprowadzonych badań w książce w sześciu rozdziałach przedstawiono analizę funkcjonowania poszczególnych archiwów wg określonego klucza. W ramach każdego rozdziału przedstawiono okoliczności powstania archiwum narodowego, podstawę prawną jego działalności oraz strukturę organizacyjną. Omówiono także zasady gromadzenia, przechowywania, opracowania i udostępniania elektronicznego zasobu. Rozdziały poprzedza wstęp, w którym przeprowadzono analizę wieloznacznego terminu „archiwum cyfrowe” (digital archive).

W monografii archiwum cyfrowe jest „utożsamione z systemem teleinformatycznym wdrożonym w strukturze archiwum wieczystego zarządzającym cyfrowym zasobem (do którego należy zaliczyć przede wszystkim dokumentację elektroniczną)” (s. 14). W każdym z wymienionych powyżej archiwów dla nowego typu dokumentacji stworzono nowe komórki organizacyjne w dotychczasowej strukturze. Wdrożono system teleinformatyczny (z wyjątkiem National Archives w Australii), zbudowany na podstawie standardu Open Archival Information System (OAIS).

Książkę uzupełnia obszerna bibliografia: źródła (18 poz.), opracowania (208 poz.).

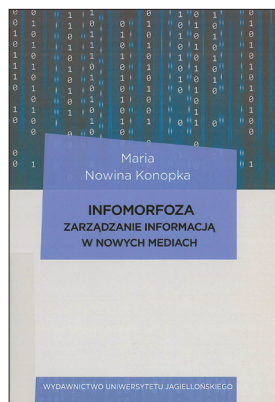
M. Nowina Konopka (2017). *Infomorfoza. Zarządzanie informacją w nowych mediach*. Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, ss. 309. Seria „Dziennikarstwo, Media i Komunikacja Społeczna”. ISBN 978-83-233-4367-7

Wychodząc od koncepcji teoretycznej mediamorfozy (transformacji środków komunikowania/mediów) Rogera Fidlera, autorka proponuje przyjęcie pojęcia infomorfozy rozumianej jako „proces transformacji mediów implikowany oddziaływaniem szerokiego spektrum zróżnicowanych potrzeb społecznych, politycznych i ekonomicznych dokonujących się w związku ze wzrastającym znaczeniem informacji oraz upowszechnieniem dostępu do niej” (s. 10). Na transformację nowych mediów istotny wpływ mają procesy zarządzania informacją stosowane przez rządy i globalne korporacje, kształtujące nowy geoinformacyjny podział świata. Autorka postawiła szereg pytań badawczych: o zasady funkcjonowania nowych mediów i specyfikę zarządzania informacją w tym środowisku, o realizację potrzeb informacyjnych i sposoby zarządzania informacjami w celu dotarcia do odbiorcy, o sterowanie informacją przez rządy narodowe i wpływ geografii Internetu na stworzenie nowej mapy świata według kryterium dostępu i reprezentacji informacji. Odpowiedzi na te pytania są zawarte w czterech rozdziałach książki.

W pierwszym rozdziale dokonano przeglądu koncepcji nowych mediów i określenia terminów nowe media, scharakteryzowano społeczeństwo sieci. W drugim podjęto próbę zdefiniowania pojęcia informacji, opisano morfologię sieci i zarządzanie informacją. W rozdziale trzecim przedstawiono potrzeby i typy zachowań informacyjnych internautów. W rozdziale czwartym opisano informozę nowych mediów, efekt Snowdena, geografie Internetu, przepływ informacji.

Upowszechnienie dostępu do informacji spowodowało pojawienie się zróżnicowanych potrzeb społecznych, kulturowych, politycznych i ekonomicznych, które wywarły wpływ na charakter infomorfozy. Zdaniem autorki infomorfoza jest efektem wydarzeń politycznych, rozwiązań gospodarczych i zmian społecznych.

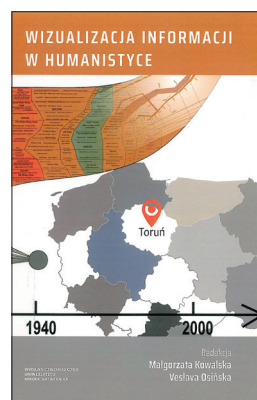
Praca stanowi cenne źródło informacji dla osób interesujących się komunikacją i nowymi mediami, zwłaszcza, że uzupełniono ją bogatą bibliografią (s.283–309).

M. Kowalska, V. Osińska, red. (2017). *Wizualizacja informacji w humanistyce*. Toruń: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, ss. 326. ISBN 978-83-231-3884-6

Tematem publikacji jest przedstawienie wizualizacji informacji w naukach humanistycznych, a szczególnie wizualizacja wiedzy i wizualizacja w kulturze i sztuce. Oba te zagadnienia poprzedza część pierwsza zatytułowana *Wizualna analiza danych*, obejmująca osiem artykułów, w których autorzy opisują własne rozwiązania przedstawienia różnego typu danych w postaci graficznej, np. *Działalność bibliotek naukowych w Polsce* Barbary Marii Morawiec, pokazuje wizualizację danych statystycznych opracowanych przez GUS dotyczących funkcjonowania bibliotek naukowych w Polsce w 2015 r.

Część druga, zatytułowana *Wizualizacja wiedzy*, składa się z pięciu artykułów omawiających możliwości wizualizacji w prezentacji informacji pochodzących z różnych obszarów wiedzy. W tej części m.in. Małgorzata Janik w artykule *Wizualizacja wizualizacji w procesie dydaktycznym* opisała

wizualizację terminu wizualizacja dokonaną przez studentów kierunku Zarządzanie informacją Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Ostatnia część, trzecia, zatytułowana *Wizualizacja w kulturze i sztuce*, zawiera sześć artykułów poświęconych dużemu oddziaływaniu efektów wizualizacji w dziedzinie sztuki, komunikacji i kultury.

Celem publikacji, jak twierdzą redaktorki tomu, jest „zwrócenie uwagi na różne możliwości, jakie niesie ze sobą wizualizacja informacji oraz wywołanie dyskusji na temat jej potencjalnych zastosowań w różnych obszarach badawczych nauk humanistycznych” (s.14).

A. Pulikowski, red. (2017). *Kultura książki i informacji. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Elżbiecie Gondek*. Katowice: Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, ss. 455. Seria „Prace naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”; nr 3594. ISBN 978-83-226-3095-2

Publikacja przygotowana z okazji jubileuszu pracy naukowej i dydaktycznej Profesor Elżbiety Gondek (Dyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 2005–2012). Zawiera 27 tekstów dotyczących zagadnień z zakresu bibliologii i informatologii. Artykuły pogrupowano w trzech rozdziałach: (1) *Kultura książki*, (2) *Ludzie książki*, (3) *Kultura informacji*. Dwa początkowe teksty w książce poświęcono pracy naukowo-dydaktycznej Profesor Gondek i bibliografii publikacji Pani Profesor za lata 1980–2016.

Nadestano: 8 listopada 2018.

